

Cuprins

ABREVIERI.....	5
----------------	---

CAPITOLUL I.

ASPECTE GENERALE CU PRIVIRE LA PROCESUL PENAL ȘI DREPTUL PROCESUAL PENAL.....

Secțiunea I. Procesul penal, mijloc de realizare a justiției penale ...	13
---	----

§1. Justiția penală și activitatea judiciară în materie penală.....	13
---	----

1.1. Justiția penală.....	13
---------------------------	----

1.2. Activitatea judiciară în materie penală	15
--	----

§2. Noțiunea, elementele definiției, scopul și rolul educativ ale procesului penal	16
--	----

2.1. Noțiunea și elementele definiției	16
--	----

2.2. Scopul și rolul educativ al procesului penal	18
---	----

§3. Fazele procesului penal	19
-----------------------------------	----

Secțiunea a II-a. Dreptul procesual penal, ramură distinctă de drept.....	23
---	----

§1. Noțiunea de drept procesual penal	23
---	----

§2. Obiectul și sarcinile dreptului procesual penal	23
---	----

§3. Legăturile dreptului procesual penal cu alte ramuri de drept	24
--	----

§4. Faptele și raporturile juridice procesual penale.....	27
---	----

4.1. Faptele juridice procesual penale.....	27
---	----

4.2. Noțiunea, elementele și trăsăturile raporturilor juridice procesual penale	28
---	----

4.2.1. Noțiunea de raport juridic procesual penal.....	28
--	----

4.2.2. Elementele raporturilor juridice procesuale	29
--	----

4.2.3. Trăsăturile raporturilor juridice procesual penale.....	30
--	----

Secțiunea a III-a. Știința dreptului procesual penal.....	30
---	----

§1. Noțiunea, obiectul și metodele științei dreptului procesual penal.....	30
--	----

1.1. Noțiunea și obiectul științei dreptului procesual penal.....	30
---	----

1.2. Metodele științei dreptului procesual penal	31
1.3. Sarcinile științei dreptului procesual român	32
§2. Legăturile științei dreptului procesual penal cu alte științe auxiliare ale dreptului	32
Secțiunea a IV-a. Izvoarele dreptului procesual penal român	33
§1. Noțiunea de izvor al dreptului procesual penal	33
§2. Norme juridice în vigoare, izvoare de drept procesual penal	34
Secțiunea a V-a. Interpretarea normelor de drept procesual penal	40
§1. Aspecte generale	40
§2. Felul interpretării normelor juridice procesual penale	41
Secțiunea a VI-a. Aplicarea normelor de drept procesual penal în spațiu și în timp	43
§1. Aplicarea normelor procesual penale în spațiu	43
1.1. Considerații generale	43
1.2. Excepții de la principiul teritorialității legii procesual penale române	44
§2. Aplicarea normelor procesual penale în timp	46
2.1. Aspecte generale	46
2.2. Principiul activității legii procesual penale române	47
2.3. Situațiile tranzitorii și dispozițiile tranzitorii	47

CAPITOLUL II

PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE PROCESULUI PENAL ÎN ROMÂNIA

Secțiunea I. Noțiunea și sistemul principiilor fundamentale	49
§1. Noțiunea de principiu fundamental	49
§2. Sistemul principiilor fundamentale ale procesului penal român	50
Secțiunea a II-a. Conținutul principiilor fundamentale ale procesului penal român	53
§1. Legalitatea procesului penal	53
§2. Oficialitatea procesului penal	54
2.1. Aspecte preliminare	54
2.2. Imunitățile de jurisdicție ale Președintelui României, senatorilor, deputaților și membrilor Guvernului	55

2.3. Imunitățile jurisdicționale diplomatice și consulare	57
2.4. Imunități jurisdicționale aplicabile magistraților	58
2.5. Realitatea legii penale	58
2.6. Dorința exprimată de guvernul statului străin.....	59
2.7. Infrațiuni contra siguranței circulației pe căile ferate	59
2.8. Infrațiuni contra capacității de apărare a României	59
2.9. Plângerea prealabilă	59
2.10. Infrațiunea de seducție	60
§3. Aflarea adevărului	61
§4. Rolul activ	63
§5. Garantarea libertății persoanei	65
§6. Respectarea demnității umane.....	66
§7. Prezumția de nevinovăție	68
§8. Garantarea dreptului de apărare	69
§9. Limba în care se desfășoară procesul penal. Dreptul la interpret	72
§10. Egalitatea persoanelor în procesul penal	76
§11. Operativitatea în procesul penal.....	78

CAPITOLUL III

PARTICIPANȚII ÎN PROCESUL PENAL.....	80
Secțiunea I. Noțiunea de participanți în procesul penal	80
Secțiunea a II-a. Organele judiciare	82
§1. Instanțele judecătorești	82
1.1. Considerații preliminare	82
1.2. Structura sistemului instanțelor judecătorești	84
1.3. Conducerea instanțelor de judecată	87
1.4. Compunerea instanțelor (completelor) de judecată	88
1.5. Corpul magistraților	91
§2. Ministerul Public	95
2.1. Considerații preliminare. Principiile ce stau la baza activității Ministerului Public	95
2.2. Organizarea și atribuțiile Ministerului Public.....	98
2.2.1. Organizarea Ministerului Public.....	98
2.2.2. Atribuțiile Ministerului Public	100

§3. Organele de cercetare penală	100
3.1. Aspecte cu privire la organizarea și funcționarea organelor de cercetare penală	100
3.2. Rolul și sarcinile organelor de cercetare penală în cadrul procesului penal	104
Secțiunea a III-a. Succesorii, reprezentanții și substituții procesuali.....	104
§1. Considerații preliminare	104
§2. Succesorii	105
§3. Reprezentanții	106
§4. Substituții procesuali.....	109
Secțiunea a IV-a. Părțile în procesul penal.....	110
§1. Noțiunea de părți în procesul penal.....	110
§2 Făptuitorul și învinuitul.....	112
2.1. Considerații preliminare	112
2.2. Făptuitorul.....	112
2.3. Învinuitul.....	113
§3. Inculpatul	113
§4. Partea vătămată	115
§5. Partea civilă.....	117
§6. Partea responsabilă civilmente	120
Secțiunea a V-a. Apărătorul	123
§1. Noțiunea de apărare.....	123
§2. Calitatea de apărător în procesul penal	124
§3. Asistența juridică.....	127

CAPITOLUL IV

ACȚIUNEA PENALĂ ȘI ACȚIUNEA CIVILĂ ÎN PROCESUL PENAL.....

Secțiunea I. Noțiuni generale privind acțiunile în procesul penal	132
§1 Noțiunea de acțiune în justiție.....	132
§2 Dreptul la acțiune și cererea în justiție	133
§3 Factorii acțiunii	134
§4 Acțiunile ce se pot exercita în procesul penal	135
Secțiunea a II-a. Acțiunea penală	136

§1 Noțiunea, obiectul și subiecții acțiunii penale.....	136
1.1. Noțiunea de acțiune penală.....	136
1.2. Obiectul acțiunii penale.....	137
1.3. Subiecții acțiunii penale.....	138
§2. Trăsăturile acțiunii penale.....	139
§3. Momentele acțiunii penale.....	142
3.1. Considerații preliminare.....	142
3.2. Punerea în mișcare a acțiunii penale.....	143
3.3. Exercițarea acțiunii penale.....	148
3.4. Stingerea și epuizarea acțiunii penale.....	149
3.4.1. Considerații prealabile.....	149
3.4.2. Cazurile în care acțiunea penală este lipsită de temei.....	150
3.4.3. Cazurile în care acțiunea penală poate fi exercitată numai în anumite condiții sau este lipsită de obiect.....	154
Secțiunea a III-a. Acțiunea civilă.....	163
§1. Noțiunea și trăsăturile specifice acțiunii civile.....	163
1.1. Noțiunea de acțiune civilă în justiție.....	163
1.2. Noțiunea de acțiune civilă în procesul penal.....	163
1.3. Trăsăturile specifice acțiunii civile.....	164
1.3.1. Acțiunea civilă este disponibilă.....	164
1.3.2. Acțiunea civilă este accesorie acțiunii penale.....	166
1.3.3. Acțiunea civilă este divizibilă.....	166
1.3.4. Acțiunea civilă nu este individuală.....	166
§2. Obiectul acțiunii civile în procesul penal.....	167
2.1. Considerații preliminare.....	167
2.2. Repararea în natură a pagubei cauzate prin infracțiune.....	167
2.2.1. Prin restituirea lucrurilor.....	167
2.2.2. Prin restabilirea situației anterioare.....	168
2.2.3. Prin desființarea totală sau parțială a unui înscriș.....	168
2.2.4. Prin orice alt mijloc de reparare în natură.....	169
2.3. Repararea pagubei prin plata unei despăgubiri bănești.....	169

2.4. Problema reparării daunelor morale.....	169
§3. Tranzacția, medierea și recunoașterea pretențiilor civile	172
§4. Subiecții acțiunii civile în procesul penal	173
§5. Condițiile necesare pentru exercitarea acțiunii civile în cadrul procesului penal	174
5.1. Considerații preliminare	174
5.2. Infrațiunea trebuie să producă un prejudiciu material sau moral.....	174
5.3. Între infrațiunea săvârșită și paguba reclamată să existe un raport de cauzalitate.....	175
5.4. Prejudiciul să fie cert	176
5.5. Prejudiciul să nu fi fost reparat	177
5.6. Să existe o manifestare de voință din partea celui vătămat în legătură cu dezdăunarea lui	177
§6. Exercițarea acțiunii civile.....	178
6.1. Considerații preliminare	178
6.2. Dreptul de opțiune în exercitarea acțiunii civile	178
6.3. Punerea în mișcare și exercitarea acțiunii civile la instanța penală	180
6.3.1. Considerații preliminare	180
6.3.2. Punerea în mișcare și exercitarea acțiunii civile de către persoana vătămată, respectiv partea civilă	181
6.3.3. Pornirea și exercitarea acțiunii civile din oficiu	182
6.4. Rezolvarea acțiunii civile în cadrul procesului penal	183
6.4.1. Considerații preliminare	183
6.4.2. Instanța soluționează acțiunea civilă prin admitere în total sau în parte	184
6.4.3. Instanța soluționează acțiunea civilă prin respingere	185
6.4.4. Instanța nu soluționează acțiunea civilă	185
6.4.5. Rezolvarea separată a acțiunii civile de către instanța penală (disjungerea acțiunii civile)	186
§7. Raportul dintre acțiunea penală și acțiunea civilă.....	187

CAPITOLUL V

COMPETENȚA ÎN MATERIE PENALĂ	189
Secțiunea I. Noțiunea, importanța și formele competenței.....	189
§1. Noțiunea de competență.....	189
§2. Importanța competenței.....	190
§3. Formele competenței penale	190
3.1. Considerații preliminare	190
3.2. Formele fundamentale ale competenței	192
3.2.1. Competența funcțională (ratione officii)	192
3.2.2. Competența materială (ratione materiae)	193
3.2.3. Competența teritorială (ratione loci).....	194
3.3. Formele subsidiare ale competenței.....	199
3.3.1. Competența personală (ratione personae).....	199
3.3.1. Competența specială.....	201
Secțiunea a II-a. Competența instanțelor judecătorești.....	202
§1. Considerații preliminare.....	202
§2. Competența instanțelor penale civile	202
2.1. Competența judecătoreiei (art. 25 C. pr. pen.).....	202
2.2. Competența tribunalului (art. 27 C. pr. pen.).....	205
2.3. Competența curții de apel (art. 28 ¹ C. pr. pen.)	207
§3. Competența instanțelor penale militare.....	210
3.1. Competența tribunalului militar (art. 26 C. pr. pen.)	210
3.2. Competența tribunalului militar teritorial (art. 28 C. pr. pen.).....	211
3.3. Competența Curții Militare de Apel (art. 28 ² C. pr. pen.)	212
§4. Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție (art. 29 C. pr. pen.).....	213
Secțiunea a III-a. Instituții legate de competența în materie penală.....	215
§1. Prorogarea de competență.....	215
1.1. Considerații preliminare	215
1.2. Conexitatea și indivizibilitatea.....	217
1.2.1. Conexitatea	217
1.2.2. Indivizibilitatea.....	218
1.2.3. Reunirea cauzelor în caz de conexitate ori indivizibilitatea.....	219

1.2.4. Disjungerea cauzelor în caz de conexitate ori indivizibilitate.....	220
1.3. Chestiunile prelabile	220
1.4. Schimbarea încadrării juridice și schimbarea calificării faptei.....	221
1.4.1. Schimbarea încadrării juridice a faptei.....	221
1.4.2. Schimbarea calificării faptei.....	222
§2. Incompatibilitatea.....	222
2.1. Considerații preliminare	222
2.2. Cazurile de incompatibilitate.....	223
2.2.1. Incompatibilitatea judecătorilor.....	223
2.2.2. Incompatibilitatea procurorilor.....	225
2.2.3. Incompatibilitatea organelor de cercetare penală, a magistraților asistenți și a grefierului de ședință.....	226
2.2.4. Incompatibilitatea expertului și a interpretului.....	227
2.3. Remediile procesuale ale incompatibilității.....	227
2.3.1. Abținerea	227
2.3.2. Recuzarea	229
§3. Strămutarea	230
3.1. Considerații preliminare	230
3.2. Procedura strămutării.....	231
§4. Desemnarea alte instanțe pentru judecarea cauzei	233
§5. Rezolvarea unor incidente de competență.....	234
5.1. Considerații preliminare	234
5.2. Declinarea de competență.....	235
5.3. Conflictul de competență.....	235
5.4. Excepțiile de necompetență	237

CAPITOLUL VI

PROBAȚIUNEA ÎN PROCESUL PENAL.....238

Secțiunea I. Probele în procesul penal.....238

§1. Noțiunea, importanța și clasificarea probelor

1.1. Noțiune

1.2. Importanța probelor

1.3. Clasificarea probelor.....

1.3.1. Considerații preliminare	242
1.3.2. Probe în acuzare și probe în apărare	243
1.3.3. Probe imediate și probe mediate.....	244
1.3.4. Probe directe și probe indirecte	244
§2. Obiectul probațiunii (<i>thema probandum</i>).....	245
2.1. Noțiunea de obiect al probațiunii	245
2.2. Faptele și împrejurările care trebuie dovedite.....	247
2.3. Faptele și împrejurările care nu trebuie dovedite (dispensa de probă)	248
2.3.1. Considerații preliminare	248
2.3.2. Prezumțiile legale	248
2.3.3. Faptele evidente	249
2.3.4. Faptele notorii.....	249
2.3.5. Faptele necontestate.....	249
2.4. Faptele și împrejurările care pot forma obiectul probațiunii.....	250
2.4.1. Considerații preliminare	250
2.4.2. Faptele auxiliare	250
2.4.3. Faptele similare	251
2.4.4. Faptele negative determinate	251
2.5. Faptele și împrejurările care nu pot forma obiectul probațiunii.....	251
2.5.1. Considerații preliminare	251
2.5.2. Limitări legale ale obiectului probațiunii	252
2.5.3. Limitări ale obiectului probațiunii derivate din concepția noastră despre lume și societate	252
2.5.4. Faptele negative nedeterminate	252
§3. Cerințele probelor.....	253
3.1. Considerații preliminare	253
3.2. Admisibilitatea.....	253
3.3. Pertinența	254
3.4. Concludența	254
3.5. Utilitatea	255
§4. Sarcina probațiunii (<i>onus probandi</i>)	256
§5. Administrarea și aprecierea probelor	257
5.1. Administrarea probelor	257

5.2. Aprecierea probelor	259
Secțiunea a II-a. Mijloacele de probă în procesul penal.....	260
§1. Noțiunea și importanța mijloacelor de probă	260
1.1. Noțiune	260
1.2. Importanța mijloacelor de probă.....	261
§2. Declarațiile părților și ale martorilor	262
2.1. Declarațiile învinutului sau ale inculpatului	262
2.1.1. Considerații preliminare	262
2.1.2. Procedura de obținere a declarațiilor învinutului sau inculpatului.....	264
2.1.3. Valoarea probatorie a declarațiilor învinutului sau inculpatului.....	268
2.2. Declarațiile părții vătămate, părții civile și ale părții responsabile civilmente.....	269
2.2.1. Considerații preliminare	269
2.2.2. Procedura de obținere a declarațiilor părții vătămate, părții civile și ale părții responsabile civilmente	271
2.2.3. Modalități speciale de ascultare a părții vătămate și a părții civile.....	271
2.2.4. Valoarea probatorie a declarațiilor părții vătămate, părții civile și ale părții responsabile civilmente	272
2.3. Declarațiile martorilor.....	273
2.3.1. Considerații preliminare	273
2.3.2. Persoane care nu pot fi ascultate ca martor	274
2.3.3. Persoane care nu sunt obligate să depună ca martor în procesul penal	275
2.3.4. Obligațiile martorilor.....	276
2.3.5. Drepturile martorilor	277
2.3.6. Procedura de ascultare a martorilor	278
2.3.7. Protecția martorilor în situații speciale.....	279
2.3.8. Valoarea probatorie a declarațiilor martorilor	282
2.4. Procedee speciale de ascultare a părților și a martorilor	283
2.4.1. Procedura confruntării	283

2.4.2. Folosirea interpreților	284
§3. Înscrierile și mijloacele materiale de probă	287
3.1. Înscrierile – mijloace de probă	287
3.1.1. Considerații preliminare	287
3.1.2. Procesul-verbal	289
3.1.3. Valoarea probatorie	291
3.2. Mijloacele materiale de probă	291
3.2.1. Considerații preliminare	291
3.2.2. Obiectele care pot constitui mijloace materiale de probă	292
3.2.3. Valoarea probatorie	292
3.3. Procedee de descoperire și de ridicare a înscrisurilor și a mijloacelor materiale de probă	293
3.3.1. Percheziția	293
3.3.2. Ridicarea de obiecte și înscrisuri	300
3.3.3. Cercetarea la fața locului	301
3.3.4. Reconstituirea	303
3.3.5. Martorii asistenți	305
§4. Interceptările și înregistrările audio sau video și fotografiile	306
4.1. Considerații preliminare	306
4.2. Procedura interceptărilor și înregistrărilor	307
4.3. Valoarea probatorie	312
§5. Constatările tehnico-științifice, constatările medico-legale și expertizele	312
5.1. Constatările tehnico-științifice	312
5.1.1. Considerații preliminare	312
5.1.2. Procedura de efectuare a constatărilor tehnico-științifice	313
5.1.3. Valoarea probatorie a constatărilor tehnico-științifice	314
5.2. Constatările medico-legale	315
5.2.1. Considerații preliminare	315
5.2.2. Procedura de efectuare a constatărilor medico-legale	316
5.2.3. Valoarea probatorie a constatărilor medico-legale	317

5.3. Expertizele	317
5.3.1. Considerații preliminare	317
5.3.2. Clasificarea expertizelor	318
5.3.3. Procedura expertizei	321
5.3.4. Valoarea probatorie a raportului de expertiză	325
§6. Administrarea probelor prin comisie rogatorie și delegare	326
6.1. Comisia rogatorie	326
6.2. Delegarea	327

CAPITOLUL VII

MĂSURILE PROCESUALE

Secțiunea I. Noțiunea, caracterizarea și clasificarea măsurilor procesuale

§1. Noțiunea de măsuri procesuale și caracterizarea lor	329
§2. Clasificarea măsurilor procesuale	331

Secțiunea a II-a. Măsurile preventive

§1. Considerații preliminare	332
1.1. Noțiunea de măsuri preventive și scopul acestora	332
1.2. Natura juridică a măsurilor preventive	333
1.3. Felurile măsurilor preventive	333
§2. Dispoziții generale privind măsurile preventive	334
2.1. Luarea măsurilor preventive	334
2.2. Înlocuirea măsurilor preventive	338
2.3. Revocarea măsurilor preventive	340
2.4. Încetarea de drept a măsurilor preventive	341
2.5. Căile de atac împotriva actelor prin care se dispune asupra luării, revocării sau încetării de drept a măsurilor preventive	343
2.5.1. Considerații preliminare	343
2.5.2. Plângerea împotriva ordonanței organului de cercetare penală sau a procurorului privind măsura reținerii (art. 140 ¹ C. pr. pen.)	343
2.5.3. Plângerea împotriva ordonanței procurorului privind obligarea de a nu părăsi localitatea și obligarea de a nu părăsi țara (art. 140 ² C. pr. pen.)	344

2.5.4. Calea de atac împotriva încheierii pronunțate de instanță în cursul urmăririi penale privind măsurile preventive (art. 140 ³ C. pr. pen.)	345
2.5.5. Calea de atac împotriva încheierii pronunțate de instanță în cursul judecății privind măsurile preventive (art. 141 C. pr. pen.)	347
§3. Analiza măsurilor preventive	348
3.1. Reținerea	348
3.2. Obligarea de a nu părăsi localitatea	351
3.3. Obligarea de a nu părăsi țara.....	354
3.4. Arestarea preventivă	355
3.4.1. Considerații preliminare	355
3.4.2. Arestarea preventivă a învinuitului.....	355
3.4.3. Arestarea preventivă a inculpatului	359
3.4.4. Dispoziții speciale pentru minori.....	368
§4. Liberarea provizorie	370
4.1. Considerații preliminare	370
4.2. Liberarea provizorie sub control judiciar.....	372
4.3. Liberarea provizorie pe cauțiune	374
4.4. Procedura liberării provizorii sub control judiciar și pe cauțiune	377
4.5. Căi de atac.....	381
4.6. Revocarea liberării provizorii	382
Secțiunea a III-a. Alte măsuri procesuale	383
§1. Măsurile de ocrotire și de siguranță	383
1.1. Luarea măsurilor de ocrotire	383
1.2. Luarea măsurilor de siguranță.....	385
§2. Măsurile asigurătorii	388
2.1. Considerații preliminare	388
2.2. Sechestrul penal propriu-zis.....	392
2.3. Inscripția ipotecară.....	397
2.4. Poprirea	397
2.5. Contestarea măsurilor asigurătorii	398
§3. Restituirea lucrurilor	399
§4. Restabilirea situației anterioare	400

CAPITOLUL VIII**ACTELE PROCESUALE ȘI PROCEDURALE COMUNE...402**

Secțiunea I. Noțiunea și clasificarea actelor procesuale și procedurale	402
§1. Noțiunea de act procesual și act procedural	402
§2. Clasificarea actelor procesuale și procedurale	404
2.1. Considerații preliminare	404
2.2. Acte comune și acte speciale	404
2.3. Acte oficiale și acte neoficiale	404
2.4. Acte obligatorii și acte facultative	405
2.5. Acte materiale, orale și scrise	405
Secțiunea a II-a. Citarea, mandatul de aducere, comunicarea altor acte procedurale	406
§1. Citarea	406
1.1. Noțiune	406
1.2. Conținutul citației	407
1.3. Locul de citare	408
1.4. Înmânarea citației	410
§2. Comunicarea altor acte procedurale	413
§3. Mandatul de aducere	414
§4. Accesul la bazele electronice de date	416
Secțiunea a III-a. Modificarea actelor procedurale, îndreptarea erorilor materiale și înlăturarea unor omisiuni vădite	417
§1. Modificarea actelor procedurale	417
§2. Îndreptarea erorilor materiale	418
§3. Înlăturarea unor omisiuni vădite	418
Secțiunea a IV-a. Instituții legate de actele procesuale și procedurale	419
§1. Prezentare generală	419
§2. Termenele în procesul penal	419
2.1. Noțiune	419
2.2. Clasificarea termenelor	420
2.2.1. Considerații preliminare	420
2.2.2. Termene substanțiale și termene procedurale	420
2.2.3. Termenele pe ore, pe zile, pe luni, și pe ani	421
2.2.4. Termene legale și termene judiciare	423

2.2.5. Termene peremptorii, dilatorii și de recomandare	424
2.2.6. Termene de succesiune și termene de regresivitate	425
2.3. Calcularea termenelor	425
2.3.1. Considerații preliminare	425
2.3.2. Calcularea termenelor procedurale	425
2.3.3. Calcularea termenelor substanțiale	426
2.4. Acte considerate ca făcute în termen	427
§3. Sancțiuni procedurale penale	428
3.1. Considerații preliminare	428
3.2. Inadmisibilitatea	428
3.3. Decăderea	429
3.4. Inexistența	430
3.5. Nulitățile	430
3.5.1. Noțiuni	430
3.5.2. Clasificări	432
3.5.3. Efectele nulităților	435
§4. Cheltuielile judiciare și amenda judiciară	436
4.1. Cheltuielile judiciare	436
4.1.1. Noțiune	436
4.1.2. Plata cheltuielilor avansate de stat în caz de condamnare	437
4.1.3. Plata cheltuielilor avansate de stat în celelalte cazuri	438
4.1.4. Plata cheltuielilor judiciare făcute de părți	440
4.2. Amenda judiciară	441

Mircea Damaschin

Drept procesual penal
Partea generală

Universul Juridic

București

-2013-

ABREVIERI

I. Titluri de lucrări citate frecvent

Dongoroz I	Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, George Antoniu, Costică Bulai, Nicoleta Iliescu, Rodica Stănoiu, <i>Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală</i> , vol. I, Ed. Academiei, București, 1975
Dongoroz II	Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, George Antoniu, Costică Bulai, Nicoleta Iliescu, Rodica Stănoiu, <i>Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală</i> , vol. II, Ed. Academiei, București, 1976
Mateuț I	Gheorghită Mateuț, <i>Procedură penală. Partea generală</i> , vol. II, Ed. Chemarea, Iași, 1994
Mateuț II	Gheorghită Mateuț, <i>Procedură penală. Partea specială</i> , vol. I, Ed. Lumina Lex, București, 1997
Mateuț III	Gheorghită Mateuț, <i>Procedură penală. Partea specială</i> , vol. II, Ed. Lumina Lex, București, 1997
Mateuț IV	Gheorghită Mateuț, <i>Tratat de procedură penală. Partea generală</i> , vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2007
Neagu I	Ion Neagu, <i>Drept procesual penal</i> , Ed. Academiei, București, 1988
Neagu II	Ion Neagu, <i>Tratat de procedură penală</i> , Ed. Pro, București, 1997
Neagu III	Ion Neagu, <i>Tratat de procedură penală. Partea generală</i> , ed. a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2010
Neagu IV	Ion Neagu, <i>Tratat de procedură penală. Partea specială</i> , Ed. Universul Juridic, București, 2009
Neagu V	Ion Neagu, Mircea Damaschin, <i>Codul de procedură penală, adnotat cu legislație și jurisprudență</i> , ed. a

	II-a, revăzută și actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2010
Pop I	Traian Pop, <i>Drept procesual penal</i> , Vol. I, Tipografia Națională, Cluj, 1946
Pop II	Traian Pop, <i>Drept procesual penal</i> , Vol. II, Tipografia Națională, Cluj, 1946
Pop III	Traian Pop, <i>Drept procesual penal</i> , Vol. III, Tipografia Națională, Cluj, 1946
Pop IV	Traian Pop, <i>Drept procesual penal</i> , Vol. IV, Tipografia Națională, Cluj, 1948
Theodoru I	Grigore Gr. Theodoru, <i>Drept procesual penal. Partea generală</i> , Ed. Cugetarea, Iași, 1996
Theodoru II	Grigore Gr. Theodoru, <i>Drept procesual penal. Partea specială</i> , Ed. Cugetarea, Iași, 1998
Theodoru III	Gr. Gr. Theodoru, <i>Tratat de drept procesual penal</i> , Ed. Hamangiu, București, 2007
Volonciu I	N. Volonciu, <i>Drept procesual penal</i> , Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1972
Volonciu II	N. Volonciu, <i>Tratat de procedură penală. Partea generală</i> , vol. I, Ed. Paideia, București, 1999
Volonciu III	N. Volonciu, <i>Tratat de procedură penală Partea specială</i> , vol. II, Ed. Paideia, București, 1999
C 1	<i>Probleme de drept din deciziile Curții Supreme de Justiție (1990-1992)</i> , Ed. Orizonturi, București, 1993
C 2	<i>Curtea Supremă de Justiție, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 1993</i> , Ed. Continent XXI & Universul, București, 1994
C 3	<i>Curtea Supremă de Justiție, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 1994</i> , Ed. Proema, Baia Mare, 1995
C 4	<i>Curtea Supremă de Justiție, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 1995</i> , Ed. Proema, Baia Mare, 1996
C 5	<i>Curtea Supremă de Justiție, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 1996</i> , Ed. Proema, Baia Mare, 1997

C 6	<i>Curtea Supremă de Justiție, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 1997</i> , Ed. Argessis, 1998
C 7	<i>Curtea Supremă de Justiție, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 1998</i> , Ed. Argessis, 1998
C 8	<i>Curtea de Apel București, Tribunalul municipiului București, Culegere de practică judiciară pe anul 1993</i> , cu note de V. Papadopol, Casa de Editură și Presă „Șansa”, București, 1994
C 9	<i>Curtea de Apel București, Culegere de practică judiciară pe anul 1994</i> , cu note de V. Papadopol, Ed. Continent XXI, București, 1995
C 10	<i>Curtea de Apel București, Culegere de practică judiciară pe anul 1995</i> , cu note de V. Papadopol, Ed. Continent XXI, București, 1996
C 11	<i>Curtea de Apel București, Culegere de practică judiciară penală pe anul 1996</i> , cu note de V. Papadopol, Ed. Holding Reporter, București, 1998
C 12	<i>Curtea de Apel București, Culegere de practică judiciară penală pe anul 1997</i> , cu note de V. Papadopol, Ed. Holding Reporter, București, 1998
C 13	<i>Curtea de Apel București, Culegere de practică judiciară penală pe anul 1998</i> , cu note de V. Papadopol, Ed. All Beck, București, 1999
C 14	<i>Curtea de Apel București, Culegere de practică judiciară în materie penală pe anul 1999</i> , Ed. Rosetti, București, 2001
C 15	<i>Curtea de Apel Brașov, Culegere de practică judiciară penală 1994-1998</i> , Ed. All Beck, București, 1999
C 16	<i>Curtea de Apel Pitești, Culegere de practică judiciară pe anul 1998</i> , Ed. All Beck, București, 1999
C 17	<i>Curtea de Apel Ploiești, Buletinul jurisprudenței, Culegere de practică judiciară</i> , semestrul I/1998, Ed. Lumina Lex, București, 1998
C 18	<i>Curtea de Apel Ploiești, Buletinul jurisprudenței, Culegere de practică judiciară</i> , semestrul II/1998, Ed. Lumina Lex, București, 2000

C 19	<i>Curtea de Apel Timișoara, Buletinul jurisprudenței, Culegere de practică judiciară, pe anul 1998</i> , Ed. Lumina Lex, București, 1999
C 20	<i>Curtea de Apel Bacău, Jurisprudența penală pe anul 1997</i> , Ed. Lumina Lex, București, 1998
C 21	<i>Tribunalul Municipiului București, Culegere de practică judiciară penală pe anul 1990</i> , cu note de V. Papadopol, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1992
C 22	<i>Tribunalul Municipiului București, Culegere de practică judiciară penală pe anul 1991</i> , cu note de V. Papadopol, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1992
C 23	<i>Tribunalul Municipiului București, Culegere de practică judiciară penală pe anul 1992</i> , cu note de V. Papadopol, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1993
C 24	<i>Tribunalul București, Culegere de practică judiciară penală pa anii 1994 – 1997</i> , Ed. All Beck, București, 1998
C 25	V. Papadopol, V. Dobrinioiu, M. Apetrei, <i>Codul de procedură penală, adnotat, vol. I, Partea generală</i> , Ed. Albastră, București, 1996
C 26	V. Papadopol, V. Dobrinioiu, M. Apetrei, <i>Codul de procedură penală, adnotat, vol. II, Partea specială</i> , Ed. Albastră, București, 1998
C 27	G. Antoniu, N. Volonciu, I. Neagu, V. Stoica, D. Popescu, V. Papadopol, <i>Practică judiciară penală</i> , vol. IV, Ed. Academiei Române, București, 1993
C 28	Recursuri în anulare în materie penală declarate în semestrul II/1998
C 29	Ș. Crișu, E.D. Crișu, <i>Repertoriu de practică și literatură juridică</i> , vol. IV, Ed. Argessis, Curtea de Argeș, 2000
C 30	<i>Curtea de Apel Suceava, Buletinul jurisprudenței, Culegere de practică judiciară pe anul 1999</i>

C 31	<i>Curtea Supremă de Justiție, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 1999, Ed. Argessis</i>
C 32	<i>Curtea Supremă de Justiție, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 2000, Ed. Argessis</i>
C 33	<i>Curtea de Apel București, Culegere de practică judiciară în materie penală pe anul 2000, Ed. Rosetti, București, 2002</i>
C 34	<i>Curtea de Apel Iași, Buletinul jurisprudenței, Culegere de practică judiciară, pe anul 1999, Ed. Lumina Lex, București, 2000;</i>
C 35	<i>Curtea de Apel Ploiești, Buletinul jurisprudenței, Culegere de practică judiciară, pe anul 1999, Ed. Lumina Lex, București, 2000</i>
C 36	<i>Culegere de jurisprudență penală și procesual penală a Tribunalului București pe anul 1998, Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 1999</i>
C 37	<i>Curtea de Apel Cluj, Buletinul jurisprudenței, Culegere de practică judiciară, pe anul 1999, Ed. Lumina Lex, București, 2000</i>
C 38	<i>Curtea de Apel Pitești. Jurisprudență pe anul 1998, Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 2000</i>
C 39	<i>Curtea de Apel Cluj, Buletinul jurisprudenței, Culegere de practică judiciară, pe anul 1998, Ed. Lumina Lex, București, 2000</i>
C 40	<i>Înalta Curte de Casație și Justiție, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 2004, Ed. All Beck, București, 2005</i>
C 41	<i>Curtea de Apel București. Practică judiciară penală, 2003-2004, Ed. Brilliance, Piatra-Neamț, 2006</i>
C 42	<i>Jurisprudență națională 2004-2005. Practica judiciară a curților de apel și a tribunalelor, Ed. Brilliance, Piatra-Neamț, 2006</i>
C 43	<i>Înalta Curte de Casație și Justiție, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 2005, Ed. C.H. Beck, București, 2006</i>

C 44	<i>Curtea de Apel București. Culegere de practică judiciară în materie penală, 2005, Ed. Universul Juridic, București, 2006</i>
C 45	<i>Curtea de Apel București. Buletinul Jurisprudenței, Trimestrul I/2006, Ed. Brilliance, Piatra-Neamț, 2006</i>
C 46	<i>Înalta Curte de Casație și Justiție, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 2006, Ed. C.H. Beck, București, 2007</i>
R 1	<i>V. Papadopol, M. Popovici, Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969-1975, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977</i>
R 2	<i>V. Papadopol, M. Popovici, Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976-1980, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982</i>

II. Titluri de periodice

A.U.B.	Analele Universității București
Dr.	Dreptul
J.N.	Justiția Nouă
L.P.	Legalitatea Populară
P.L.	Revista Pro Lege
R.D.P.	Revista de Drept Penal
R.R.D.	Revista Română de Drept
S.C.J.	Studii și Cercetări Juridice

III. Referiri la denumiri de acte normative, instanțe, hotărâri judecătorești. Alte abrevieri.

alin.	Alineat
B. Of.	Buletinul Oficial al României

C. Apel	Curte de Apel
C.C.R.	Curtea Constituțională a României
C.E.D.O.	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
C.D.	Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem
C. pen.	Cod penal
C. pr. pen.	Cod de procedură penală
C. civ.	Cod civil
C. pr. civ.	Cod de procedură civilă
C.S.J., s. pen.	Curtea Supremă de Justiție, secția penală
dec.	decizie
HUDOC	Baza de date on-line a Curții Europene a Drepturilor Omului
Î.C.C.J., s. pen.	Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția penală
Î.C.C.J., s.u.	Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite
Î.C.C.J., c5	Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul de 5 judecători
Î.C.C.J., c9	Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul de 9 judecători
Ed.	Editură
J.	Judecătorie
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
sent.	sentință
p./pp.	pagină/pagini
s. pen.	secție penală
T.	Tribunal
T. j.	Tribunal județean
T. mun. București	Tribunalul municipiului București
T.S.	Tribunalul Suprem
T.S., c7	Tribunalul Suprem, completul de 7 judecători

Capitolul I

Aspecte generale cu privire la procesul penal și dreptul procesual penal

Secțiunea I

PROCESUL PENAL, MIJLOC DE REALIZARE A JUSTIȚIEI PENALE

§1. Justiția penală și activitatea judiciară în materie penală

1.1. Justiția penală

Orice organizare statală presupune existența unor reguli de conduită, care alcătuiesc ordinea de drept în acel stat și în baza cărora se desfășoară întreaga viață socială.

În principiu, ordinea de drept se realizează pe două căi: prin conformare și prin constrângere.

Prima modalitate nu ridică probleme deosebite, în schimb, a doua cale impune din partea organismelor abilitate ale statului o atenție deosebită sub aspectul corectei aplicări a normelor coercitive, prin intermediul organelor sale specializate¹.

În acest context, statul de drept a devenit de neconceput fără justiție, lipsa acestei autorități însemnând arbitrarie, nedreptate, anarhie. Iată motivele pentru care un stat de drept trebuie să aibă o putere sau autoritate judecătorească a cărei sarcină fundamentală să fie înfăptuirea justiției².

Cu alte cuvinte, justiția reprezintă modalitatea în care se manifestă în mecanismul statal, puterea judecătorească.

În multitudinea de încălcări ale regulilor de conduită stabilite prin lege, un loc aparte îl ocupă încălcarea legii penale, adică infracțiunea.

Încălcarea legii penale, săvârșirea unei infracțiuni cu vinovăție duc la nașterea unui raport juridic concret de drept penal (raport de

¹ Neagu III, p. 19.

² Volonciu I, p. 7.

conflict), în baza căruia statul are dreptul de a trage la răspundere penală pe făptuitor, iar acesta este obligat să suporte consecințele faptei sale.

Dar, pentru ca tragerea la răspundere penală a făptuitorului să poată fi materializată în sancțiunea prevăzută de lege, este nevoie de organisme specializate ale statului care să realizeze activitatea de soluționare a conflictului ivit între stat și infractor.

Trecerea raportului juridic de drept penal în sarcina organismelor specializate ale statului, în vederea tragerii la răspundere penală a făptuitorului pe calea justiției într-un proces penal, dă naștere la un alt raport juridic și anume raportul juridic de drept procesual penal, care se desfășoară între subiecții procesului penal, fiecare cu drepturile și obligațiile ce decurg din această calitate.

Importanța deosebită pe care o are, pentru înfăptuirea justiției, modul în care este soluționat raportul de drept procesual penal derivă și din faptul că legea fundamentală în stat face referire la acest lucru, precizând că justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege și se înfăptuiește în numele legii¹.

Din punct de vedere al accesului la justiție, acesta trebuie să fie în cel mai înalt grad la îndemâna celor interesați, lucru consfințit de prevederile art. 21 din Constituție, unde se arată că „orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor sale legitime. Nicio lege nu poate îngredi exercitarea acestui drept”. De asemenea, aceeași reglementare se regăsește și în cuprinsul Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară²; astfel,

¹ Art. 126 alin. (1) și art. 124 alin. (1) din Constituția României, republicată în M. Of. nr. 767 din 31 octombrie 2003, în urma revizuirii prin Legea nr. 429/2003, aprobată prin referendumul național din 18-19 octombrie 2003. Anterior, denumirea instanței supreme era Curtea Supremă de Justiție.

² Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în M. Of. nr. 576 din 29 iunie 2004, modificată și completată prin dispozițiile O.U.G. nr. 124/2004 (M. Of. nr. 1168 din 9 decembrie 2004), Legea nr. 71/2005 (M. Of. nr. 300 din 11 aprilie 2005). Ulterior, a fost republicată în M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005, în temeiul art. XIV al Titlului XVI din Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției. După republicare, Legea nr. 304/2004 a mai fost modificată și completată prin Legea nr. 17/2006 (M. Of. nr. 48 din 19 ianuarie 2006), Decizia Curții Constituționale a României nr. 345 din 18 aprilie 2006 (M. Of. nr. 415 din 15 mai

conform art. 6, accesul la justiție nu poate fi îngrădit, orice persoană putând a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

Accesul neîngrădit la justiție al oricărei persoane pentru apărarea intereselor sale legitime, trebuie înțeles în sensul că legea fundamentală și celelalte legi nu apără și nu garantează orice interese, ci numai pe acelea care se întemeiază pe drept¹.

Justiția se înfăptuiește în numele legii, de către judecători care sunt independenți și se supun numai legii.

Rolul și funcțiile justiției sunt acelea de a interpreta și aplica legile la cazurile concrete, de a judeca și aplica sancțiuni, cu alte cuvinte de a face dreptate.

1.2. Activitatea judiciară în materie penală

După cum bine se cunoaște, pentru realizarea actului de justiție, nu este suficientă numai activitatea instanței, deoarece lanțul de activități care începe cu descoperirea infracțiunilor, identificarea faptuitorilor și continuă cu strângerea probelor, administrarea acestora și soluționarea definitivă a cauzei este opera mai multor organe ale statului împuternicite să efectueze acest ansamblu de activități.

Toate aceste organe abilitate ale statului, care realizează activitățile mai sus menționate, poartă denumirea generică de organe judiciare, iar activitatea lor reprezintă o activitate judiciară.

De notat că nu trebuie confundată noțiunea de organ judiciar în înțelesul său larg, cu cea de organ judecătoresc, care are un înțeles mai restrâns.

2006), O.U.G. nr. 50 din 28 iunie 2006 (M. Of. nr. 566 din 30 iunie 2006), O.U.G. nr. 60 din 6 septembrie 2006 (M. Of. nr. 764 din 7 septembrie 2006), O.U.G. nr. 100 din 4 octombrie 2007 (M. Of. nr. 684 din 8 octombrie 2007), Legea nr. 97/2008 (M. Of. nr. 294 din 15 aprilie 2008), O.U.G. nr. 56 din 27 mai 2009 (M. Of. nr. 381 din 4 iunie 2009), Legea nr. 202/2010 (M. Of. nr. 714 din 26 octombrie 2010), Legea nr. 71/2011 (M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011), Legea nr. 148/2011 (M. Of. nr. 510 din 19 iulie 2011), Legea nr. 300/2011 (M. Of. nr. 925 din 27 decembrie 2011), Legea nr. 76/2012 (M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012).

¹ A. Iorgovan, I. Muraru, *Constituția României, comentată și adnotată*, București, 1992.

În componența organelor judiciare intră instanțele judecătorești de la toate nivelele și organele de urmărire penală. La rândul lor, organele de urmărire penală sunt formate din procurori, organele de cercetare ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale.

Procurorii fac parte din Ministerul Public și sunt organizați în parchete care funcționează pe lângă fiecare instanță judecătorească sub autoritatea Ministrului Justiției.

Potrivit art. 4 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, Ministerul Public reprezintă în activitatea judiciară interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

Pe lângă instanțele judecătorești și procurori, organele judiciare cuprind și organele de cercetare penală (organele de cercetare ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale).

§2. Noțiunea, elementele definitorii, scopul și rolul educativ ale procesului penal

2.1. Noțiunea și elementele definitorii

Reacția instituționalizată a societății, materializată în declanșarea procesului penal, este consecința directă a nesocotirii și încălcării dispozițiilor legii penale și în același timp, mijlocul legal de restabilire a ordinii de drept în stat.

Această activitate de restabilire a ordinii de drept, de sancționare a celor vinovați, se desfășurează printr-un complex de acte succesive care, datorită desfășurării lor coordonate și progresive, reprezintă un proces, adică un lanț de manifestări consecutive, la capătul căruia se va putea hotărî dacă este sau nu cazul să fie aplicată o sancțiune¹.

Prin urmare, noțiunea de proces penal are cuprindere mai largă decât noțiunea de activitate judiciară.

Există activități judiciare cum sunt: repararea pagubelor suportate de o persoană arestată sau condamnată pe nedrept, recunoașterea unor acte judiciare străine, înlocuirea sau reconstituirea unor înscrisuri dispărute, rezolvarea unor contestații la executare etc., care nu au și nu pot avea întinderea specifică unui proces penal.

¹ Dongoroz I, p. 14.

Mai mult, în cadrul procesului penal, alături de organele judiciare, mai participă și alte persoane care își aduc contribuția la rezolvarea cauzelor.

Dintre aceste persoane, unele au interes în cauză (inculpat, parte vătămată, parte civilă, parte responsabilă civilmente), iar altele nu au un interes în cauză (martori, experți, interpreți, apărători, reprezentanți etc.).

Dat fiind faptul că procesul penal presupune o participare atât de largă (organe judiciare, părți, alte persoane), o enunțare a elementelor definiției într-o formulă mai restrânsă este greu de realizat.

În literatura de specialitate din țara noastră, definiția procesului penal dată de diverși autori are, în general, un conținut asemănător, motiv pentru care noi vom folosi definiția pe care o considerăm mai aproape de punctul nostru de vedere.

În acest sens, *procesul penal este activitatea reglementată de lege, desfășurată de organele competente, cu participarea părților și a altor persoane, având ca scop constatarea la timp și în mod complet a faptelor ce constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală*¹.

Din punct de vedere al elementelor definiției care caracterizează procesul penal, amintim:

a) Procesul penal este un ansamblu de activități care se desfășoară succesiv și coordonat. Aspectul dinamic al acestor activități rezultă din chiar termenul de proces care derivă din latinescul *procedere*, adică a progresa, a avansa, a evolua.

b) Procesul penal este o activitate reglementată de lege. Potrivit principiului legalității, organizarea instituțiilor procesuale, modul de desfășurare a activităților, conținutul diferitelor acte procesuale și procedurale, drepturile și obligațiile participanților sunt strict reglementate de lege și trebuie să fie efectuate numai în limitele stabilite de lege.

c) Procesul penal se realizează într-o cauză penală. Acest element are în vedere faptul că procesul penal se poate desfășura, poate avea loc, numai dacă organul judiciar este sesizat în legătură cu săvârșirea

¹ Neagu III, p. 19 și 20.

unei infracțiuni, care a dus la nașterea unui raport juridic de drept penal.

d) Activitatea procesuală se realizează de diverși subiecți procesuali, cum sunt: instanțele judecătorești, Ministerul Public, organele de cercetare penală, părțile (inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente) și alte persoane (martori, experți, interpreți, apărători etc.).

2.2. Scopul și rolul educativ al procesului penal

Potrivit art. 1 C. pr. pen., procesul penal are ca scop constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală.

Procesul penal trebuie să contribuie la apărarea ordinii de drept, la apărarea persoanei, a drepturilor și libertăților acesteia, la prevenirea infracțiunilor, precum și la educarea cetățenilor în spiritul respectării legilor.

Din conținutul legii, rezultă că procesul penal are un scop general și unul specific¹.

Scopul specific, direct sau imediat, are în vedere constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni, în așa fel încât orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală.

Constatarea la timp și în mod complet a faptelor ce constituie infracțiuni este una din consecințele directe ale aplicării principiilor operativității și rolului activ al organelor judiciare în procesul penal, iar precizarea că orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală își are originea în celelalte principii fundamentale ale procesului penal român (aflarea adevărului, prezumția de nevinovăție, dreptul la apărare, egalitatea în fața legii etc.)

¹ E. Florian, *Diritto procesuale penale*, ed. a 3-a, Unione, Ed. Torinese, Torino, 1939, p. 60.

Scopul general sau imediat răspunde, de asemenea, unei necesități obiective și anume aceea de apărare a ordinii de drept, de apărare a persoanei, a drepturilor și libertăților acesteia și, nu în ultimul rând, de prevenire a faptelor antisociale și de educare în spiritul respectării legilor.

În această ordine de idei, pedeapsa trebuie să influențeze asupra conștiinței și voinței celui condamnat, să determine o schimbare a comportamentului său începând cu atitudinea față de valorile sociale pe care le-a negat prin săvârșirea infracțiunii și continuând cu dirijarea în sens pozitiv a tuturor actelor sale de conduită¹.

Desigur, pedeapsa este o măsură de constrângere, dar în același timp este și un mijloc de reeducare a condamnatului. Scopul pedepsei este prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, iar prin executarea pedepsei se urmărește formarea unei atitudini corecte față de muncă (art. 52 C. pen.).

Dar nu numai pedepsele au un rol preventiv și educativ. Procesul penal, în general, prin modul în care se desfășoară, atât în faza de urmărire penală, cât mai ales în faza de judecată, are asemenea valențe. Amintim, în acest sens, principiul publicității, specific fazei de judecată, informarea opiniei publice prin mijloacele de comunicare în masă despre unele cauze mai importante cu impact la public și, nu în ultimul rând, posibilitatea legală ca anumite cauze să fie judecate în alt loc decât la sediul instanței, unde pronunțarea hotărârii poate avea un rol educativ mai direct, mai larg și mai puternic.

§3. Fazele procesului penal

Așa cum rezultă și din definiția enunțată mai sus, procesul penal reprezintă o activitate judiciară deosebit de complexă, care impune anumite reguli de desfășurare, strict reglementate de normele dreptului procesual penal.

Răspunzând unei asemenea cerințe de sistematizare, actualul Cod de procedură penală face o împărțire obiectivă a procesului penal în trei mari faze, și anume:

¹ C. Bulai, *Drept penal. Partea generală*, vol. III, Universitatea din București, 1982, p. 111.